

Кабінет історії

Геннадій СТРЕЛЬСЬКИЙ

ДІЯЧІ УКРАЇНИ ДОБИ НАЦІОНАЛЬНО-ВИЗВОЛЬНИХ ЗМАГАНЬ (1917—1920 рр.) — (О.П.)*

**ОЛЕСНИЦЬКИЙ
ЯРОСЛАВ
(1875—1933)**

Громадсько-політичний діяч України, дипломат. Народився у Галичі (тепер Івано-Франківська обл.). Член Української національно-демократичної партії. За фахом — юрист, адвокат. У жовтні 1913 р. обраний до складу Української Національної Ради у Львові. З листопада 1918 р. Я. Олесницький — радник Державного секретаріату закордонних справ Західно-Української Народної Республіки (ЗУНР). Входив до складу делегації ЗУНР на урочистій церемонії проголошення Акту Злуки у єдину соборну державу — УНР 22 січня 1919 р. у Києві. Згодом був радником, а потім — головою дипломатичної місії УНР у Великобританії (1919—1921 рр.). Тут він, зокрема, наполегливо переконував керівництво цієї країни у праві УНР вступити до Ліги Націй. В 1921—1922 рр. викладав у Львівському Українському університеті. З 1923 р. жив і працював у Золочеві. Займався адвокатською практикою, був членом Союзу українських адвокатів. З 1930 р. Я. Олесницький — посол (депутат) польського сейму від Українського Національно-демократичного об'єднання (УНДО), активно виступав проти репресій польських властей щодо українського населення Західної України, зокрема, звернувся (1931 р.) до Ліги Націй з рішучим протестом проти політики "пацифікації". Автор численних статей на суспільно-політичну й правничу тематику в галицькій пресі. Помер Я. Олесницький 15 липня 1933 р. у Золочеві.

**ОНАЦЬКИЙ
ЄВГЕН ДОМЕНТІЙОВИЧ
(1894—1979)**

Видатний український вчений, дипломат, журналіст, суспільно-політичний діяч. Походив з давнього козацького роду. Народився 1 січня 1894 р. в м. Глухові на Чернігівщині в сім'ї вчителя і громадського діяча. Вчився в Чернігівській гімназії на історично-філологічному факультеті Київського університету. У 1917 р. студент Євген Онацький активно включився у вир суспільно-політичного життя, творення української державності. Був учасником Всеукраїнського Національного Конгресу, членом Центральної Ради, її секретарем (у січні — березні 1918 р.), членом Малої ради. Тоді ж з'явилися і його перші праці з української історії у журналах "Україна", "Наше минуле" та інших.

З жовтня 1919 року Є. Онацький працював у складі української дипломатичної місії в Італії (керівником пресового бюро), а потім очолював місію (до 1922 р.) і був редактором її часопису "Голос України" (італійською мовою). З кінця 20-х років Є.Д. Онацький бере найактивнішу участь у діяльності Організації Українських Націоналістів в Італії, регулярно друкує статті в "Розбудові нації", "Українському голосі", "Ділі", "Свободі" та ін. українських зарубіжних журналах, викладає українську мову у Вищому Східному Інституті в Неаполі та Римському університеті. У жовтні 1943 р. Є. Онацький був заарештований і ув'язнений німецькими властями за його критику тих варварств, які чинили фашистські війська в окупованій Україні.

Після капітуляції Німеччини він повернувся до Риму (у травні 1945 року), а через два роки, рятуючись від агентів радянських спецслужб, переїхав до столиці Аргентини. Є. Онацький стає одним із засновників і пер-

* Продовження. Початок див. у №№5—6, 9—11 за 1998 р.

шим головою Спілки українських науковців, літераторів і митців у Буенос-Айресі (1947—1960), редактором тижневика "Наш клич" (1947—1964), альманахів "Відродження", "Прогрес", місячника "Дзвін". Він бере активну участь у заснуванні (1956 р.) і роботі Українського Історичного Товариства.

Творча спадщина Є. Онацького надзвичайно широка і різнопланова. Він займався дослідженнями в галузі історії України, політології, етнографії, лексикографії, був чудовим журналістом. Його перу належать сотні статей і біля 40 книг: "Основи суспільного ладу" (Прага, 1941), "Наше національне ім'я. Наш національний герб" (Буенос-Айрес, 1949), "У вавилонському полоні" (Буенос-Айрес, 1949), "Спрага справедливості. Нариси з суспільного життя" (Буенос-Айрес, 1950), "Завзяття чи спокуса самовиправдання. Нариси з суспільного життя" (Париж, 1956), "Італійсько-український словник" (Рим, 1977) та ін. Особливе місце серед його творів займає 16-томна "Українська Мала Енциклопедія" (Буенос-Айрес, 1957—1967).

Улюбленим жанром Євгена Доментійовича були біографічні нариси, персоналії вчених, політиків, митців, дипломатів та інших діячів України.

Серед численних праць цього жанру виділяється його збірка "Портрети в профіль" (Чикаго, 1965).

Твори Є.Д. Онацького належать до найцінніших джерел з історії дипломатії Української Народної Республіки. Особливою змістовністю серед них виділяються його обширні мемуари: "Сторінки з Римського щоденника" (т. I—II, Прага, 1941—1942), "Українська Дипломатична Місія в Італії в перші шість місяців своєї діяльності" (Прага, 1941), "У Римі, в жовтні 1919 р." (Буенос-Айрес, 1959), "По похилій площі: Записки журналіста і дипломата (т. I—II, Мюнхен, 1964—1969) та ін.

Є.Д. Онацький помер 27 жовтня 1979 року у Буенос-Айресі.

ОСКІЛКО ВОЛОДИМИР ПАНТЕЛЕЙМОНОВИЧ (1892—1926)

Український військовий і громадських діяч. Народився в м. Городку на Волині. Закінчив гімназію й учительську семінарію. Учасник першої світової війни. Після Лютневої революції 1917 р. — комісар Тимчасового уряду в Тулі. У листопаді 1918 р. був одним з організаторів протигетьманського повстання на Волині. Наприкінці 1918 — початку 1919 рр.

— організатор і командуючий Північної групи військ Армії УНР. 29 квітня 1919 р. В.П. Оскілко здійснив спробу державного перевороту, заарештовував у Рівному членів уряду УНР. Заколот був безкровно ліквідований, а В.П. Оскілко виїхав до Польщі. Деякий час перебував у таборі військовополонених під Краковом, де очолював українську громаду. Пізніше повернувся до Рівного, де видавав газету "Дзвін". У червні 1926 р. загинув за нез'ясованих обставин. Залишив спогади "Між двома світами" (Рівне, 1924).

ОСТАПЕНКО СЕРГІЙ СТЕПАНОВИЧ (1881—1937)

Громадсько-політичний і державний діяч України, вчений-економіст, демограф. Закінчив екстерном Володимирський кадетський корпус у Києві (1909 р.) і Київський Комерційний інститут (1913 р.), у якому потім викладав економіку.

У 1917 р. — член Центральної Ради від Української партії соціалістів-революціонерів. У січні-лютому 1918 р. С. С. Остапенко був економічним радником делегації УНР на мирних переговорах у Бресті-Литовському, а влітку того ж року — членом української делегації на переговорах про мир з представниками радянської Росії. У грудні 1918 р. — лютому 1919 р. С. С. Остапенко — міністр торгівлі й промисловості у першому складі уряду Директорії, а у лютому-березні того ж року — Голова Ради народних міністрів УНР. Перебуваючи на чолі уряду, безуспішно намагався зміцнити систему виконавчої влади в УНР і отримати від Антанти допомогу у захисті від більшовиків.

У 1919—1920 рр. С.С. Остапенко працював професором Кам'янець-Подільського університету, читав курс статистики і демографії. У 20-х роках викладав у вузах Харкова. У 1931 р. був заарештований, а згодом розстріляний (1937 р.)

С.С. Остапенко — автор кількох монографій і підручників з економіки, статистики, демографії: "Економічна географія України" (К., 1919), "Курс статистики і демографії (числовий метод і демографія)" (Кам'янець-Подільський, 1920), "Енергетика громадського господарювання за 1913—1923 роки" (Харків, 1925).

**ПАВЛЕНКО
ВІКТОР ОЛЕКСІЙОВИЧ
(1888-1932)**

Український військовий діяч, авіатор, генерал-хорунжий Армії УНР. Родом з Кубані.

Закінчив Севастопольську спеціалізовану школу військових льотчиків. Під час першої світової війни служив у різних авіачастинах, дістав звання підполковника. Напередодні Лютневої революції 1917 р. був начальником повітряної охорони царської ставки в Могильові. Активний учасник створення українізованих військових частин, член Українського генерального військового комітету (8 травня 1917 р.), від якого був обраний до Центральної Ради. У листопаді 1917 р. уряд УНР призначив В.О.Павленка комендантом Київської військової округи. На цій посаді він зробив спробу запровадити в українських частинах, що поверталися з фронту, єдиноначальність і тверду дисципліну, припинити вплив на них різних рад і комітетів. Для надійної охорони уряду і державних установ УНР він розпочав створювати дві особливо обмундировані і боєздатні сердюцькі дивізії — щось на кшталт давніх гвардійських частин. Але це викликало негативні відгуки ліберальної преси і соціалістів. Зрештою, ці звинувачення лише нанесли непоправної шкоди обороноздатності УНР, а В.О. Павленко був змушений покинути свою посаду і повернувся до своєї улюбленої справи — організатора і командира авіаційних частин. З кінця грудня 1917 р. він був головнокомандувачем авіацією Армії УНР.

За влади гетьмана П. Скоропадського В. Павленко продовжував займатись організацією української авіації, створивши 16 авіазагонів (півтисячі літаків). Директорія УНР повернула його на посаду командувача авіацією, підвищивши до рангу генерал-хорунжого (червень 1920 р.).

Після переходу Армії УНР за Збруч (кінець листопада 1920 р.) В.О. Павленко був призначений віце-міністром військових справ. Перебував у таборі для інтернованих (Каліш), потім в еміграції. У 1926 р. (за ін. відомостями 1928 р.) з дозволу радянської влади повернувся в Україну. Подальша доля В. О. Павленка маловідома. Оселившись на рідній Кубані, він, за деякими свідченнями, працював сторожем у колгоспі. Помер від голоду.

**ПАЛТОВ
ОЛЕКСАНДР ОЛЕКСАНДРОВИЧ
(? —?)**

Державний діяч Росії й України, дипломат, правник. За часів царату — камергер, директор канцелярії міністра шляхів сполучення Росії. Під час першої світової війни — юрист-консульт управління Галицько-Буковинських залізниць. З початку 1918 р. — член "Української народної громади", яка підготувала гетьманський державний переворот (9 квітня 1913 р.). Автор проекту грамоти гетьмана П. Скоропадського "До всього українського народу" і "Законів про тимчасовий державний устрій України". Державний радник у гетьманському кабінеті міністрів, довірена особа П. Скоропадського і керівник його канцелярії. З 3-го травня до початку листопада 1918 р. О.О. Палтов був товаришем (заступником) міністра закордонних справ Української Держави. Був відомий прониমেцькою орієнтацією зовнішньої політики. П. Скоропадський у своїх спогадах надзвичайно високо оцінив особу О.О. Палтова, відзначаючи його "видатний і ясний розум", "широку всебічну освіченість", "дивовижну працездатність" та інші відповідні якості державного діяча.

**ПАНЕЙКО
ВАСИЛЬ ЛУКИЧ
(1883—1956)**

Український громадсько-політичний діяч, журналіст, дипломат. В.Л. Панейко народився на Золочівщині (Галичина). Змолоду брав участь в українському національно-визвольному русі. Член Української національно-демократичної партії. Закінчив Львівський університет. Працював головним редактором журналу "Молода Україна" (1905 р.) і щоденної газети "Діло" (1912—1918 р.р.). З листопада 1918 р. В.Л. Панейко був державним секретарем (міністром) закордонних справ Західно-Української Народної Республіки (ЗУНР). У 1919—1920 рр. брав активну участь у роботі Паризької мирної конференції (заступник голови делегації УНР, голова делегації ЗУНР), обстоював справу державної суверенності України, домагаючись визнання країнами Антанти її законних прав і вимог.

В. Л. Панейко палко переконував делегатів Антанти у необхідності підтримки їх країнами боротьби УНР проти агресії радянської Росії, закликав також засудити територіальні претензії Польщі щодо західно-українських земель.

Після Варшавської мирної угоди (1920 р.)

і анексії Галичини Польщею В.Л. Панейко стає прихильником концепції нової східно-європейської федерації, в якій Україна разом з Галичиною була б у союзі з Росією. З кінця 1920 р. Василь Лукіч жив і працював журналістом у Франції. У 1925 р. недовгий час перебував у Львові як редактор газети "Діло" і журналу "Політика". Згодом повернувся до Франції, де працював закордонним кореспондентом "Діла". У 30-х роках він відійшов від політичного життя. З 1945 р. В.Л. Панейко жив у США, звідки у 1955 р. переїхав до Венесуели, де й помер 29 травня 1956 р. (у Каракасі).

Свої погляди з питань зовнішньої політики України Б.Л. Панейко найгрунтовніше виклав у книзі "З'єдинені держави Східної Європи. Галичина й Україна супроти Польщі і Росії" (Відень, 1922).

ПАРАЩУК МИХАЙЛО ІВАНОВИЧ (1878—1963)

Видатний український скульптор, громадсько-політичний діяч, дипломат.

М.І. Паращук народився 16 листопада 1878 р. у с. Варваринцях на Тернопільщині. Навчався у Краківській школі мистецтв, в академії Жульєна у Парижі. Працював у Львові, Варшаві (1902—1905 рр.), Мюнхені (1908—1911), Києві (1911—1913). Під час першої світової війни був активним членом Союзу Визволення України. В 1915—1918 рр. вів курси скульптури, гончарства, кераміки, різьби по дереву для полонених солдат-українців у таборах в Раштадті і Венцлярі. У 1920 р. М.І. Паращук був членом (секретарем), згодом — головою дипломатичної місії УНР в Естонії, радником представництва УНР в Литві. З 1921 р. (за іншими даними — 1923 р.) і до смерті (24 грудня 1963 р.) М.І. Паращук жив і працював в Софії, постійно й гідно репрезентуючи культуру, науку, суспільне життя України в Болгарії. Він був одним із засновників і діяльним членом Болгарсько-Українського Товариства, організував з'їзд української еміграції в Софії (1926 р.).

М.І. Паращук створив десятки скульптурних портретів і пам'яток видатних діячів української і болгарської культури, науки, громадсько-політичного життя: Т. Шевченка, В. Стефаніка, І. Франка, М. Драгоманова, М. Лисенка, М. Грушевського, С. Петлюри, А. Шептицького, О. Олеса, Б. Лепкого, Є. Петрушевича, Х. Ботєва, Г. Димитрова та ін.

ПЕТРІВ ВСЕВОЛОД МИКОЛАЙОВИЧ (1883—1948)

Військовий і громадсько-політичний діяч України, дослідник військового мистецтва і воєнної історії УНР, генерал-хорунжий Армії УНР.

Народився 2 січня 1883 р. на Чернігівщині. Закінчив Київський кадетський корпус, Павловське воєнне училище у Петербурзі, а потім — академію Генерального штабу (1910). На фронтах I світової війни займав штабні посади у різних частинах, полковник. На початку 1917 р. був начальником штабу 7-ї Туркестанської дивізії царської армії. Після лютневої революції В. Петрів організував з українців цієї дивізії Гайдамацький кінний полк ім. К. Гордієнка. Коли російські радянські війська розпочали наступ на Україну, цей полк під командуванням В. Петріва, єдиний з усіх фронтових українізованих частин, пробився до Києва (січень 1918 р.) і взяв участь в обороні міста і в подальшій визвольній боротьбі, зокрема, відзначився у кримському поході Запорозького корпусу Армії УНР (березень — квітень 1918 р.). У період гетьманщини служив у Генеральному штабі Збройних Сил.

У 1919—1920 рр. В.М. Петрів займав високі пости військового міністра в уряді І.П. Мазепи, начальника Генерального штабу Армії УНР, командира Північної дивізії і начальника Волинської групи Армії, інспектора піхоти тощо.

Після падіння Директорії генерал-хорунжий В.М. Петрів перебував на еміграції у Польщі, Чехословаччині. З 1923 р. викладав в Українському високому педагогічному інституті в Празі і був членом Українського історико-філологічного товариства.

З 1945 р. жив і працював у Західній Німеччині. Перу В.М. Петріва належать численні праці з військового мистецтва й історії військового захисту державності в Україні, які друкувалися у зарубіжних газетах і журналах («Літопис "Червоної Калини"», «Календар "Червоної калини"», «Табір», «Діло», «Літературно-науковий вісник»), в «Українській Загальній Енциклопедії», у збірнику «За державність» тощо. Особливу цінність мають його твори «Схема розвідки», «Суспільство і військо», «Армія УНР» та ін. Вагоме місце у спадщині цього військового діяча і дослідника (з 1948 р. — дійсного члена Наукового товариства ім. Шевченка) займає чотиритомна мемуарна праця «Спомини з часів українсь-

кої революції (1917—1921)» (Львів, 1927—1931) — важливе джерело вивчення історії творення національних збройних сил України, їх бойового досвіду у захисті незалежності України в 1917—1920 рр. Помер В. Петрів у м. Аугсбурзі (Баварія, ФРН) 10 липня 1948 р.

**ПЕТРУШЕВИЧ
ЄВГЕН ОМЕЛЯНОВИЧ
(1863—1940)**

Політичний і державний діяч Західної України, один із лідерів Української націонал-демократичної партії. Народився 3 червня 1863 р. у сім'ї священника у м. Бузьку на Львівщині. Закінчив правничий факультет Львівського університету, адвокат, доктор права. У 1907—1918 р.р. Є.О. Петрушевич представляв Східну Галичину в австро-угорському парламенті (заступник голови). У 1910—1914 рр. був депутатом галицького сейму. У 1914—1918 рр. — член Головної Української Ради та Загальної Української Ради. 3 листопада 1918 р. очолював Українську Національну Раду (парламент Східної Галичини), яка проголосила незалежну Західно-Українську Народну Республіку (ЗУНР). 3 4 січня 1919 р. Є.О. Петрушевич — президент ЗУНР. Після об'єднання (злуки) ЗУНР з УНР (22 січня 1919 р.) Є.О. Петрушевича було обрано до складу Директорії УНР, а у червні того ж року він був проголошений диктатором Західної Облaсті УНР. У листопаді 1919 р. він емігрував до Відня, де у серпні 1920 р. очолив т.з. Уряд диктатора ЗУНР в екзилі. Після приєднання Галичини до складу Польщі за міжнародними угодами (березень 1923 р.) Є.О. Петрушевич припинив діяльність цього уряду і оселився у Берліні. У 20-х роках перейшов на політичні позиції "радянськості". Але після краху політики "українізації" в УСРР відмовився від радянськості орієнтації. Помер Є.О. Петрушевич 29 серпня 1940 р. у Берліні.

**ПОЛОЗ (ПОЛОЗОВ)
МИХАЙЛО МИКОЛАЙОВИЧ
(1891—1937)**

Український громадсько-політичний, державний діяч. Народився у Зміївському повіті на Харківщині в сім'ї службовця. Навчався у Харківському реальному училищі і у Петровській сільськогосподарській академії в Москві. В роки першої світової війни — прапорщик царської армії, авіатор. З квітня 1917 р. — активний діяч Української партії соціалістів-революціонерів, член її ЦК, був обраний

до складу Малої Ради Українського Генерального Військового Комітету. Згодом — представник цього Комітету при Тимчасовому уряді в Петрограді. Належав до так званого "лівого крила" УПСР, члени якого в кінці 1917 р. встановили зв'язки з Раднаркомом Росії і агітували за передачу влади в Україні Радам робітничих, солдатських і селянських депутатів. Цей план був викритий, і М. Полоза разом з іншими змовниками заарештовано. Але незабаром його було звільнено. У січні—лютому 1918 р. М. Полоз у складі делегації УНР брав участь у Берестейських мирних переговорах з представниками держав Четверного Союзу. З серпня 1919 р. М. Полоз був одним з керівників Української Комуністичної партії (боротьбистів), після її самоліквідації вступив до КП(б)У (в кінці 20-х років був членом ЦК КП(б)У). У 20-ті роки він входив до складу радянського уряду України, був його представником при Раднаркомі РСФРР, з червня 1926 р. — наркомом фінансів УСРР. У кінці 1933 р. М. Полоз був заарештований органами НКВС, звинувачений у "контрреволюційній", "націоналістичній" діяльності і засланий на Соловки, а 3 листопада 1937 р. — розстріляний біля м. Медвежегорськ (у Карелії).

**ПОНЯТЕНКО
ПРОКІП ДМИТРОВИЧ
(1878—?)**

Український громадсько-політичний діяч, журналіст, письменник (псевдоніми: П. Дмитренко, Хома Брут та ін.).

Народився 1 листопада 1878 р. у Полтаві у сім'ї ремісника. Навчався у Полтавській духовній семінарії, де зблизився з С. Петлюрою та іншими національно свідомими членами українського гуртка семінаристів (1899—1902 рр.), вступив до полтавського осередку РУП. Восени 1902 р., рятуючись від арешту, П. Понятенко разом з С. Петлюрою виїхав на Кубань (у Катеринодар), де став одним із засновників ще одного осередку РУП — Чорноморської вільної громади. У 1904 р. емігрував до Галичини, де активно працював у Закордонному комітеті РУП, а у 1905 р. став членом УСДРП.

З 1900 р. П. Понятенко займався також літературною діяльністю, друкувався у "Літературно-науковому віснику", "Раді", "Слові", "Вільній Україні", "Світлі", а також у партійних виданнях РУП і УСДРП. У 1917 р. П.Д. Понятенко був обраний членом Центральної Ради і Київського губернського виконавчого комітету Ради об'єднаних громадських органі-

зації. У червні того ж року був призначений Центральною Радою товаришем Генерально-го секретаря внутрішніх справ, а у січні 1918 р. — директором канцелярії Міністерства внутрішніх справ УНР. З березня 1918 р. П.Д. Понятенко працював консулом УНР у Катеринодарі (Кубань), залишившись на цій дипломатичній посаді і за часів Української Держави гетьмана П. Скоропадського.

За Директорії УНР (1919—1920 рр.) П.Д. Понятенко був головою українського представництва на Дону, згодом — співробітником української дипломатичної місії у Варшаві.

У 1921 р. повернувся на Кубань. Подальша доля П.Д. Понятенка невідома.

ПОРШ МИКОЛА ВОЛОДИМИРОВИЧ (1879—1944)

Український громадсько-політичний діяч, дипломат, вчений-економіст. Походив з німецько-єврейського роду. Народився 19 жовтня 1879 р. у м. Лубни на Полтавщині, в сім'ї підсекретаря окружного суду. З кінця 90-х років брав участь в українському національному русі. На початку ХХ століття став одним з організаторів і лідерів Революційної Української партії, співредактором її газети "Праця". Згодом — активний діяч УСДРП, від якої в 1917 р. був обраний до Центральної Ради і Малої Ради. У листопаді того ж буремного року М.В. Порш був призначений Генеральним секретарем праці УНР, а в кінці грудня (після відставки С.В. Петлюри) — Генеральним секретарем військових справ (з січня 1918 р. — міністр праці і військових справ УНР). За влади гетьмана П. Скоропадського 27 червня 1918 р. М.В. Порш зазнав арешту. У період правління Директорії М.Б. Порш був послом УНР в Німеччині (1919—1920 р.р.), доклавши чимало зусиль для зміцнення міжнародного авторитету України. Залишившись в цій країні в еміграції, займався науковою роботою з проблем економіки України. У своїх працях з'ясовував ступінь колоніального визиску економіки України царським урядом. Помер М.В. Порш 16 квітня 1944 р. в німецькому місті Еберсвальді. Похований в Берліні. Низка праць М. Порша присвячена проблемі національно-державного самовизначення України, обґрунтуванню необхідності її політичної й економічної незалежності: "Про автономію України" (1907), "Автономія України і соціал-демократія" (1917), "Україна в державному

бюджеті Росії" (1918) тощо.

ПОСТЕРНАК СТЕПАН ПИЛИПОВИЧ (1885—1938)

Український педагог, бібліограф і бібліо-текознавець, громадсько-політичний діяч. Перший директор Всенародної бібліотеки України при ВУАН.

Народився 27 квітня 1885 р. в с. Степанівка Ніжинського повіту на Чернігівщині в сім'ї дяка. Освіту одержав у Ніжинському історико-філологічному інституті, а потім продовжував навчання на історико-філологічному факультеті Петербурзького університету, який закінчив у 1911 році. Працював викладачем історії та російської мови в Тихорецькому, а потім — у Таганрозькому комерційному училищі. Після Лютневої революції 1917 р. був обраний до складу виконкому Таганрозької Ради робітничих і селянських депутатів. У грудні 1917 повернувся до України, де продовжував педагогічну діяльність (працював на курсах підготовки учителів, в Комісаріаті у справах Київського шкільного округу, у Київському губернському Комісаріаті народної освіти, у шкільному відділі Наркомосу України, у Київському інституті народної освіти, Черкаському ІНО тощо). З 1921 р. діяльність Постернака тісно пов'язана з ВУАН (керівничий секції історії освіти Педагогічної комісії, керівничий над працями Комісії для складання енциклопедичного словника, заступник голови Бібліографічної комісії, член комісії краєзнавства, член Ради ВУАН). У Всенародній бібліотеці України С.П. Постернак почав працювати з 28 березня 1922 р. як член та заступник голови Тимчасового комітету для заснування ВБУ. 26 березня 1923 р. обраний директором бібліотеки і працював на цій посаді до листопада 1929 року. Постернак був головою Науково-дослідної комісії бібліотекознавства (НДКБ), редактором "Бібліотечних збірників" ВБУ та журналу "Бібліотекознавство та бібліографія". Його перу належать змістовні книги "Із історії освітнього руху на Україні за часи революції 1917—1919 рр." (К., 1920), "Всенародна бібліотека України при Всеукраїнській Академії наук" (К., 1923) та низка інших праць з теорії бібліографії та бібліотекознавства, розміщених у збірниках і журналах за 1917—1928 рр.

18 жовтня 1929 р. Постернак був заарештований. Його звинуватили в приналежності до так званої "Спілки визволення України" (СВУ) та "Братства Української Державності"

(БУД). Але за відсутності доказів його справу 20 травня 1930 р. було закрито. Вдруге він був заарештований 30 грудня 1937 р. та звинувачений в участі у антирадянських терористичних організаціях "БУД", "СВУ" та "УВО" (Українська воєнна організація). 31 грудня 1937 р. без будь-якого попереднього слідства він був засуджений "триюкою" при Київському обласному управлінні НКВС УРСР до вищої міри покарання — розстрілу. Вирок виконано 19 січня 1938 р.

Реабілітований посмертно у 1989 р.

ПРОКОПОВИЧ ВЯЧЕСЛАВ КОСТЯНТИНОВИЧ (1881—1942)

Український громадсько-політичний, державний діяч, дипломат, публіцист, педагог, історик. Походив з давнього українського козацького роду. Народився 10 червня 1881 р. у сім'ї священника Чигиринського повіту Київської губернії. Закінчивши історико-філологічний факультет Київського університету, працював учителем історії у Київській гімназії, з якої був звільнений за "українофільство". Продовжував учителювати в приватних установах освіти, працював бібліотекарем у Київському міському музеї. З 1907—1908 рр. брав активну участь у створенні і діяльності Товариства Українських Поступовців. В 1911—1917 рр. Б.К. Прокопович був редактором єдиного у Наддніпрянській Україні педагогічного журналу "Світло". Співпрацював в інших українських періодичних виданнях, зокрема, в газетах "Рада" та "Боротьба", де виступав під псевдонімом "С. Волох". У 1917 р. В.К. Прокопович був обраний до складу Центральної Ради і Малої ради, став одним із засновників Української партії соціалістів-федералістів,

членом її ЦК. У січні — квітні 1918 р. був міністром освіти в уряді В. Голубовича. Після гетьманського перевороту повернувся до вчительської діяльності. У травні-жовтні 1918 р. Вячеслав Костянтинович входив до складу політичної комісії делегації Української Держави на мирних переговорах з радянською Росією. З 17 січня 1919 р. до квітня 1920 р. В.К. Прокопович очолював дипломатичне представництво УНР в СХС*. У травні 1920 р. він сформував і очолив Раду Міністрів УНР — останній уряд Директорії на українській землі, а в кінці того ж року — на початку наступного був міністром освіти в кабінеті А. Ливицького.

З 1920-х років й до кінця життя В.К. Прокопович був однією з найпомітніших постатей в українській політичній еміграції, в 1926—1939 рр. очолював уряд УНР в екзилі. У ці ж роки він редагував тижневик "Тризуб" (Париж), де видав ряд публіцистичних статей, наприклад "Заповіт Орлика" та ін. Його перу належить також низка науково-історичних праць, зокрема "Київська міліція" (1918 р.), "Під золотою хороговою" (1943 р.), творів із сфрагістики: "Сфрагістичні анекдоти" (1938), "Печать малоросійська" і "Сфрагістичні етюди" (1954) тощо.

В.К. Прокопович написав змістовну передмову до книги видатного українського дипломата і історика, першого міністра закордонних справ УНР О.Я. Шульгина "Без території" (Париж, 1934).

Помер Б.К. Прокопович 7 червня 1942 р. в Бесанкурі (поблизу Парижа), де й був похований.

*СХС — Королівство Сербів, Хорватів, Словенців (згодом це державне утворення отримало назву "Югославія").

ВІДПОВІДІ НА КРОСВОРДИ, ОПУБЛІКОВАНІ У №12 ЗА 1998 РІК

"КОНСТИТУЦІЯ УКРАЇНИ".

По горизонталі: 5. Плюралізм. 6. Амністія. 7. Імперія. 10. Казус. 11. Страх. 13. Приватна. 14. Крадіжка. 16. Орлик. 17. Громадянство. 19. Тризуб. 21. Полишування. 23. Акордна. 25. Меджліс. 26. Мито. 29. Геноцид. 30. Паспорт. 31. Інкорпорація. 32. Теократія.

По вертикалі: 1. Аліменти. 2. Ордер. 3. Мішана. 4. Відпустка. 8. Вирок. 9. Влада. 12. Адвокатура. 14. Консолідація. 15. Класичні. 18. Расизм. 20. Бюджет. 21. Пенсія. 22. Акціонерне. 24. Монархія. 27. Договір. 28. Санкція.

"ЕКОНОМІКА І ЗАКОН".

№1. 1. Рентабельність. 2. Баланс. 3. Номінал. 4. Лістинг.

№2. 1. Кредит. 2. Емісія. 3. Трансакція. 4. Санація. 5. Інвестор. 6. Ліцензія. 7. Спонсор.

"ВЕРХОВНА РАДА І ПРЕЗИДЕНТ".

По горизонталі: 1. Конгрес. 2. Меджліс. 3. Недоторканості. 4. Верховна Рада. 5. Відкрито. 6. Конституція. 7. Рахункова палата. 8. Особисто. 9. Президент. 10. Імпічмент.

По вертикалі: 1. Кнесет. 2. Бюджет. 3. Законом. 4. Присягу. 5. Голова. 6. Фракції. 7. Таємним. 8. Народу. 9. Сейм. 10. Сесія. 11. Секретаріат.